

Talousvaliokunta

Valtioneuvoston selonteko kestävän kehityksen globaalista toimintaohjelmasta Agenda2030:sta Kestävän kehityksen Suomi — pitkäjänteisesti, johdonmukaisesti ja osallistavasti

Tulevaisuusvaliokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Valtioneuvoston selonteko kestävän kehityksen globaalista toimintaohjelmasta Agenda2030:sta Kestävän kehityksen Suomi — pitkäjänteisesti, johdonmukaisesti ja osallistavasti (VNS 1/2017 vp): Asia on saapunut talousvaliokuntaan lausunnon antamista varten. Lausunto on annettava tulevaisuusvaliokunnalle.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- neuvotteleva virkamies, apulaispääsihteeri Marja Innanen, valtioneuvoston kanslia
- neuvotteleva virkamies Leena Pentikäinen, työ- ja elinkeinoministeriö
- asiantuntija Annukka Jyrämä, Aalto-yliopisto
- kehitysjohtaja Jarmo Heinonen, Innovaatiorahoituskeskus Tekes
- toiminnanjohtaja Jouni Keronen, Climate Leadership Council ry
- asiantuntija Lydia Kilpi, Kepa ry
- tutkimuskoordinaattori Eero Lehto, Palkansaajien tutkimuslaitos

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:

- Suomen itsenäisyyden juhlarahasto Sitra

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Selonteon lähtökohdat. Selonteon lähtökohdana on kestävän kehityksen yhteiskuntasitoumus; selonteolla linjataan YK:n globaalien kestävän kehityksen toimintaohjelman kansallinen toimeenpano ja toimien toteutuksen seuranta. Painopistealueet "Hiilineutraali ja resurssiviisas Suomi" sekä "Yhdenvertainen, tasa-arvoinen ja osaava Suomi" perustuvat hallitusohjelmaan ja kansalliseen kestävän kehityksen strategiaan. Suunnitelma on tarkoitettu ylivaalikautiseksi politiikkaperiaatteiden sekä seuranta- ja arviointijärjestelmien osalta.

Valiokunnan lausunto TaVL 24/2017 vp

Talousvaliokunta pitää selonteossa kuvattua kehittämistyötä päälinjoiltaan kannatettavana kiinnittäen kuitenkin huomiota seuraaviin näkökohtiin.

Yhteiskuntavastuu. Talousvaliokunta pitää selvitettyinä, että yhteiskuntavastuun toteutumiseksi tarvitaan vapaaehtoisuuteen ja itsesääntelyyn perustuvan ohjauksen lisäksi myös velvoittavaa lainsäädäntöä. Yritystoiminnan kansainvälistymisen myötä on voimistunut tarve myös rajatylittävän sääntelyn luomiseksi muun muassa aggressiivisen verosuunnittelun ja verojen välttelyn estämiseksi. Talousvaliokunta on aikaisemmin käsittelyssään olleiden asioiden (muun muassa U 25/2016 vp — TaVL 22/2016 vp) yhteydessä punninnut yrityksiin kohdistuvien raportointivelvoitteiden — esimerkiksi maakohtainen veroraportointi — yhteiskunnallisia vaikutuksia suhteessa toimijoille tämän johdosta aiheutuvaan hallinnolliseen taakkaan ja toisaalta sääntelyaukkojen hyödyntämismahdollisuuksiin.

Talousvaliokunta tukee toimia, joilla kehitetään taloudellisen raportoinnin ja viranomaisten tietojensaannin muotoja. Talousvaliokunta suhtautuu myönteisesti maakohtaiseen veroraportointiin todeten kuitenkin, että se voi sisältää ongelmallisiakin elementtejä yritystenvälisen kilpailun näkökulmasta, ellei sääntelyä ole koordinoitu kansainvälisellä tasolla. Keskeisimpiä huolenaiheita ovat raportoitujen tietojen yhteismitattomuus ja tulkinnanvaraisuus. Valiokunta pitää tärkeänä, että sekä kansallinen että ylikansallinen lainsäädäntö mukautetaan vastaamaan mahdollisuuksien mukaan OECD:n BEPS-sääntelyä. Näin yrityksiltä edellytettävä raportointivelvollisuus olisi mahdollisimman pitkälle samansisältöinen EU:ssa ja sen ulkopuolella. Lisäksi tulee kiinnittää huomiota käsitteiden määrittelyyn, jotta sääntelyn tulkinta muodostuisi yksiselitteiseksi ja yhdenmukaiseksi myös jäsenvaltioiden välillä. Talousvaliokunta pitää kirjanpitolain (1336/1997) mukaisten suurkonsernien osalta maakohtaista raportointia erityisen tärkeänä tapauksissa, joissa tällaiset yritykset toteuttavat julkista palvelutehtävää.

Julkiset hankinnat. Talousvaliokunta pitää hankintoja keskeisenä välineenä julkisten palveluiden laadun kehittämisessä ja tärkeinä pidettyjen yhteiskunnallisten tavoitteiden toteutumisen edesauttamisessa. Talousvaliokunta muistuttaa, että hankintojen kautta voidaan luoda yrityksille kannuste kehittää palveluitaan ja tuotteitaan yhdensuuntaisiksi näiden tavoitteiden kanssa. Vaikka hankintojen rooli onkin ensisijaisesti julkisten palveluiden tarpeen tyydyttäminen, samalla niillä luodaan myös kysyntää täysin uusille liiketoimintaratkaisuille muodostaen täten vahvan elinkeinopoliittisen vivun ja työkalun. Julkisten palvelujen toimintatapojen skaalan laajentaminen onkin tärkeää palveluiden vaikuttavuuden kehittämiseksi: julkisen hallinnon pitää pystyä vastaamaan muutoksiin samantahtisesti kansalaisten tarpeiden muuttuessa.

Talousvaliokunta korostaa myös suunnittelun avoimuuden merkitystä. Kun palveluiden tuottajat tietävät, mihin suuntaan julkisia palveluita halutaan viedä pitkällä aikavälillä, niille muodostuu kannuste uudenlaisten ratkaisujen kehittämiseen.

Hiilineutraalisuus ja resurssiviisaus. Selonteossa kuvataan hallituksen toimia matkalla hiilineutraaliin ja resurssiviisaaseen Suomeen. Talousvaliokunta yhtyy selonteon toteamukseen, että tavoitteen saavuttaminen edellyttää energia-, resurssi- ja materiaalitehokkuutta lisääviä toimia sekä uusiutuvien energialähteiden käytön lisäämistä nykyisestä. Selonteossa myös todetaan, kuinka painopistealueet ovat keskinäisriippuvaisia, mutta tässä ne jäävät kuitenkin melko irrallisiksi toisistaan, jolloin Agenda2030:n keskeinen periaate tavoitteiden integroidusta toteutuksesta ei to-

Valiokunnan lausunto TaVL 24/2017 vp

teudu: valittu lähestymistapa ei tuo esille, miten tiiviisti päästöt ja resurssien käyttö kytkeytyvät hyvinvoinnin ja tasa-arvon tavoitteluun. Talusvaliokunta pitää erittäin myönteisenä selonteostakin ilmenevää hallituksen sitoutumista hyödyntää moninaisesti kiertotalouden kasvavia mahdollisuuksia.

Kokoavia huomioita. Laaja pyrkimysten kirjo tekee Agenda2030-selonteosta vaikeasti hahmotuvan asiakirjan. Talusvaliokunta yhtyy kuulemiensa asiantuntijoiden näkemykseen, jonka mukaan selonteko jää jokseenkin abstraktille tasolle, vaikka sen tulisi kuvailla konkreettisia toimia asetettujen tavoitteiden saavuttamiseksi.

Selonteon mukaan pitkäjänteisyys ja muutosvoimaisuus, johdonmukaisuus ja globaali kumppanuus sekä omistajuus ja osallisuus ovat kantavia periaatteita, joiden toteuttamiseksi esitetään uusia toimenpiteitä, kuten ilmiöpohjainen budjetointi ja kestävän kehityksen vaikutusarviointityökalun käytön selvittäminen lainvalmistelussa. Tutkimus-, ennakointi- ja kokeilutiedon tuottajien yhteistyötä ja vaikuttavuutta vahvistetaan luomalla toimintamalleja, jotka mahdollistavat tiedon kokoamisen ja tulkinnan kestävän kehityksen edistämistoimien sisällöistä. Talusvaliokunta toteaa näiden tavoitteiden olevan varsin kannatettavia, mutta huomauttaa, että selontekoasiakirja ei itse näyttäisi täysin toteuttavan niitä päämääriä, joita se kuvaa. Suomen kestävän kehityksen politiikka pyrkii edelläkävijyyteen. Suomi onkin ensimmäisten maiden joukossa käsittelemässä kestävän kehityksen selontekoa. Selontekoon on koottu jo olemassa olevia suunnitelmia kestävän kehityksen toimiksi uusien toimien pohtimisen sijaan. Selonteon tavoitteet huomioon ottaen sen lähtökohtana olisi voinut olla analyysi Agenda2030:n tavoitteiden toimeenpanosta.

Kestävän kehityksen politiikkaprosesseissa "kestävän talouden" tavoite jää täsmennyttömäksi ja suhtautuminen talouskasvuun on osittain ristiriitaista kestävän kehityksen politiikan sisällä. Esimerkiksi kestävän kehityksen yhteiskuntasitoumuksen suhde kestävään talouteen on kasvu-neutraali, kun taas selonteossa talouskasvu nähdään keskeisenä kestävän kehityksen moottorina.

Talusvaliokunta huomauttaa, että valtioneuvoston selonteon tulisi olla johdonmukainen hallituksen tuoreiden linjausten kanssa. Selonteossa näyttäisi kuitenkin olevan osin ristiriitaisia kirjauksia valtioneuvoston viimeaikaisiin päätöksiin nähden liittyen muun muassa koulutuksen ja tutkimuksen resursointiin.

Painopistealueessa "Tasa-arvoinen, yhdenvertainen ja osaava Suomi" tartutaan ajankohtaisiin hyvinvointiongelmiin, mutta talouden kytkentä niihin jää kapeaksi. Esimerkiksi hyvinvointiliiketoiminnan kasvavia mahdollisuuksia ei raportissa huomioida vastaavalla tavalla kuin ympäristöliiketoiminnan osalta. Esitetyissä hyvinvointitavoitteissa ja niitä toteuttavissa toimenpiteissä on suurelta osin kyse erilaisten väestöryhmien valikoituja hyvinvointiongelmia korjaavista toimenpiteistä, ei pitkäjänteisistä sosiaalisista investoinneista. Lisäksi painopistealueessa ehdotetaan lukuisia toimenpiteitä, joiden motivaationa on työllisyyden edistäminen.

Selonteon mukaan valtioneuvoston työtä tullaan jäsentämään siten, että tulevaisuusselonteot kytetään osaksi Agenda2030-toimia. Talusvaliokunta pitää tätä rationalisointia erittäin tervetulleena; Agenda2030-selonteko on nyky muodossaan monin osin päällekkäinen muiden valtioneuvoston toiminnan raportointi-instrumenttien kanssa.

Valiokunnan lausunto TaVL 24/2017 vp

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSESITYS

Talousvaliokunta esittää,

että tulevaisuusvaliokunta ottaa edellä olevan huomioon.

Helsingissä 27.4.2017

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Kaj Turunen ps
varapuheenjohtaja Harri Jaskari kok
jäsen Lauri Ihalainen sd
jäsen Eero Lehti kok
jäsen Rami Lehto ps
jäsen Johanna Ojala-Niemelä sd
jäsen Arto Pirttilahti kesk
jäsen Hanna Sarkkinen vas
jäsen Joakim Strand r
jäsen Antero Vartia vihr
varajäsen Jari Leppä kesk
varajäsen Sinuhe Wallinheimo kok

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Teija Miller